

Het gelijmde been

Jan Bauwens

Het gelijkde been - novelle

D/2009/Jan Bauwens, uitgever

NUR: 300

Copyright: Jan Bauwens, Serskamp – 2008-2009

De in dit volume opgenomen teksten

werden eerder gepubliceerd op het internet,

op de weblog www.bloggen.be/omskvtdw

in de periode van augustus 2008 tot februari 2009.

1.

Beste, Ze zouden me komen halen voor Röntgenfoto's van mijn ontbrekende been, maar dat moest blijkbaar heel wat voeten in de aarde hebben want het werd later en later en daar kwam maar niets van in huis, en het enige wat ik hier en daar hoorde uit de mond van een verpleegster was: "Computerstoring", "Niets mis met de Röntgen, wel met de planning", en: "Wat vertraging maar geen erg".

Ik vertelde u al dat het afzagen van dat been een noodzaak was, dat beweerden zij tenminste, de medici, en wie zou hen van leugenachtigheid durven te beschuldigen, als het dergelijke ernstige zaken betrof! Als zij spreken van de noodzaak van een prothese, dan kan men ervan op aan dat er geen andere oplossing mogelijk is. Neen, liegen doet men niet op dat niveau en in verband met dergelijke levensbelangrijke zaken, en zeker niet omwille van het percentje dat zij volgens sommige kwatongen op prothesen zouden hebben!

Ze zouden me komen halen, zeg ik, maar het is dan dus het bed dat ze komen halen, met zijn bewoner, of moet ik zeggen 'beligger', en al de rest erbij, zijnde een kapstokje met daarop allerhande drankjes die via een infuus en akelige naalden de arme arm in lopen en zo de bloedbaan binnen - bah!

Maar goed, zo gaat het nu eenmaal, men is gewoon bed nummer zoveel, en er zijn heel wat nummers, dat kan ik u wel verzekeren: duizenden zijn het er, en daarvan is men er zelf dus eentje, en dan meestal nog eentje dat zichzelf niet eens onthouden kan. Om die reden ook wordt men aan de pols gekentekend door een armbandje uit witte plastic waarop alle gegevens staan die nuttig zijn daar, en die moeten corresponderen met de gegevens van het bed zelf, dat immers ook een nummer heeft, of een plaatje, al moet ik er meteen aan toevoegen dat er zo te zien heel wat vreemdelingen - anderstaligen dus - werden aangeworven hier, die onze taal niet meester zijn en die slechts

gebrekkig lezen kunnen - daarover onmiddellijk meer, als ik de gelegenheid krijg om dat verhaal te doen, met die mevrouw uit Menen - erbarmelijk, mijn beste! - maar daarover onmiddellijk meer...

Met uren vertraging kwamen ze me halen op mijn kamer, of tenminste: ze kwamen het bed halen met ik erin, en dat was dus gewoon een verpleger die dat deed: hij deblokkeerde de wieltjes en trok het bed de kamer uit, de gang in, de gang dan door, een lift in, die lift weer uit, dan weer een gang door, en nog een gang, en nog een...

Wat een fabriek! - en dat zegde ik ook tot de jongen die gelijk een trekpaard mijn bed in beweging hield en de wieltjes gonzend: "Wat een fabriek!", en hij beaamde het met een knik, en zegde: "maar dan ben je nog niet op Gasthuisberg geweest: dat is nog vijf keer groter! En vergeleken bij Rijsel is Gasthuisberg dan weer klein!" Hij knoopte een gesprek aan met een verpleegster van zijn jonge leeftijd die een ander bed voorttrok waarin een bejaarde vrouw lag met een wit gezicht en met de ogen helemaal dicht - een bed dat hij inhaalde tijdens de reis door deze lange gang, en een gesprek handelend over de vakantie waarover hij zegde dat hij ze gepland had in Thailand, voor de zoveelste keer. Toen ineens de bejaarde vrouw haar ogen heel eventjes opentrok, wellicht in haar sluimer gestoord door dat gesprek over Thailand, leek het alsof ik doorheen haar ogen gedurende één enkele seconde mijzelf zag liggen in het bed dat nu van het hare wegdraaide naar een andere gang toe, en daarbij ving ik ook een flard op van haar gedachten.

Vraag mij geen uitleg daaromtrent want ikzelf geloof ook niet in geheel onredelijke zaken zoals gedachtenlezerij, maar door de pillen en de spuiten die men in die hospitalen toegediend krijgt, gaan er vreemde dingen om in de hoofden die immers al die chemie moeten verwerken, en zo had ik dan toch tenminste het heel sterke gevoel dat ik mezelf zag door de ogen van die vrouw in dat andere, op die autostrade ingehaalde bed, en

wat zag ik dan, mijn beste? Ik schrok niet weinig, want ik zag warempel een grijze, oude man!

Mijn beste, neemt gij mij alstublieft niet kwalijk dat ik dat zo zeg, ik weet namelijk heel goed dat gij, aan wie ik dit vertel, nog enkele jaren ouder zijt dan ikzelf, maar ik moet het zo vertellen want het is de waarheid. Ik wist wel dat ik grijs was, ja, ik ben namelijk al een hele tijd grijs, al zijn ook heel wat piepjonge mensen grijs zoals ik grijs was, toen: een vleugje grijs terzijde van mijn slaap, en dat was alles, punt. Een echte grijsaard, zoals men dat zegt, was ik dus helemaal niet, alvast toen niet, en ik ben vele jaren lang een heel klein beetje grijs geweest en ook gebleven zonder dat deze eigenlijk onterecht verguisde kleur de overhand kreeg op mijn schedeldak. Ik geef toe dat ik de jongste jaren nog een beetje grijzer werd dan ik al was, maar ik liet mijn hoofdharen groeien en zij vielen geheel toevallig zo, dat het grijze gebied vrijwel geheel door de oorspronkelijke goudbruine haren overdekt werd. Alleen telkenmale als er een felle wind opstak, zo moet ik toegeven, kwam het gebied met de witte haren bloot te liggen en leek deze kleur de overhand te krijgen, zodat menigeen die dan toevallig in mijn onmiddellijke nabijheid verkeerde, werd opgeschrikt - in zoverre men hier over 'opschrikken' spreken kan - en dan iets uitriep in de zin van: "Hé, ik wist niet dat gij al zo wit waart!"

Het ongeval zal er natuurlijk wel mee te maken hebben, want ik heb vaker gehoord dat men zelfs in één nacht tijd compleet wit kan worden, ook al heb ik daar zelf nooit iemand op betrapt, maar het wit heeft nu inderdaad de bovenhand op mijn hoofd, en het is zo erg dat van het oorspronkelijke kastanjebruin eigenlijk geen spoor meer te vinden is. Een en ander zal ook wel te maken hebben met de lichtinval, want elkeen weet dat men nooit even grijs is in twee verschillende spiegels, en eenmaal men aan bedrieglijke spiegels en belichtingen gewoon is, kan het nogal schrikwekkend zijn om het eigen spiegelbeeld in het volle daglicht te moeten zien, dat immers niet kan liegen omdat het zonnelicht de waarheid zelf is.

Hoedanook, mijn beste: ik weet nu eens en voorgoed dat ik niet langer als grijs ben te bestempelen, ik ben verdraaid helemaal wit!

En zo zag ik mezelf ook liggen in dat rolbed, door de heel eventjes opengaande ogen van die bleke, knokige vrouw: met een dunne, witte haardos, lichtelijk bewogen door de winden van de verplaatsingen in de spelonken van dat reusachtige hospitaal, het deed me zelfs hoesten, en knokig was ik ook, want mijn bedsprei bekijkend leek het wel alsof daar niets of niemand onder lag behalve misschien enkele kabeltjes en buisjes. En zo gleed ik weg uit mijn zicht toen onze wegen uiteen gingen, en zag ik de magere, witte oude man verdwijnen: liggend, zwevend haast, zoals van de geesten gezegd wordt dat ze zweven, eenmaal de ketenen verbroken werden waarmee zij aan hun lichamen gekluisterd waren. Dan zweven zij doorheen de lagen van de lucht, afwisselend warme en koude lagen, om de hoogten in te gaan en het licht tegemoet, ofwel de diepten en de duisternis waaraan geen einde meer komt.

Uiteindelijk belandden wij waar we wezen moesten, namelijk op de verdieping waar de Röntgenstralenmachines zich bevinden - ergens in de kelder dus. Is het u trouwens ook al opgevallen, mijn beste, dat, hoezeer men er iedereen ook van verzekert dat Röntgenstralen geheel veilig zijn, ze in de klinieken toch altijd in die diepste kelders moeten worden gezocht? Maar dat zal dan wel wezen om *geheel* zeker te zijn. Nu, er konden inderdaad onmiddellijk Röntgenfoto's genomen worden maar, eenmaal dat gebeurd was, belandden alle gefotografeerden op een zaal, waar ze klaarblijkelijk wachtten om teruggereden te worden, elk naar zijn eigen kamer, en het was nu precies hier dat de 'computerfout', zoals men het mankement eerder had betiteld, zich situeerde: hier kwamen steeds meer rolbedden binnenrijden die gelijk wagens op een enorme parking elk een eigen stekje kregen, maar tegelijk waren er geen bedden die dit oord verlieten.

Het duurt weliswaar een hele poos vooraleer men het door heeft, dat er steeds bedden bijkomen terwijl men geen enkel rolbed ziet terugrijden, en de eerste minuten, het eerste half uur zelfs, is van argwaan nog geen sprake, en denkt men dat de zieken die daar te roepen liggen, in het psychiatrische kamp thuishoren. Edoch, mijn beste: als het half uur wachten, een uur wordt en dan anderhalf uur... ja, dan begint men al eens na te denken en vraagt men zich af of er inderdaad niet iets grondig fout aan het lopen is...

Het bed waarin ikzelf te liggen lag, werd geparkeerd in de rechter helft van de grote zaal. Ik weet niet hoe het komt, maar ik schreef haast 'balzaal'! Van dansen was daar nochtans geen sprake en ook muziek was daar niet te bespeuren: het moet het swingen van de bedden op wielen zijn geweest dat me aan een balzaal denken deed, anders kan ik deze bizarre inval niet verklaren. Hoe dan ook, mijn beste: ik kwam ergens rechts achteraan terecht, ergens tussen de ontelbare bedden, en toen ik dan ook eens rondom mij durfde te kijken - het is immers niet zo eenvoudig om rond zich te kijken in een omgeving waarin men zich om zeggens bevindt in talloze slaapkamers van evenveel wildvreemden - deden zich meteen al enkele markante figuren opmerken.

"Mevrouw! Mevrouwetje!" Het was de stem van de dame in het rolbed schuins tegenover het mijne. Haar stem klonk zwak doch luid genoeg om goed gehoord te kunnen worden, en zij leek haar kracht wel te putten uit de wanhoop die ook uit haar intonatie sprak. Eén blik in haar richting leerde me dat de dame, niettemin ze helemaal onder de buisjes zat, zeer recentelijk nog een kapper had bezocht - of beter: hij had haar bezocht - want zij droeg de haren in een vrijwel ongeschonden permanent kapsel van het soort dat sowieso geen dagenlang houdbaar is omdat het geheel kunstmatig de schaarse haren opblaast tot een lichte doch volumineuze pruik die de indruk moet wekken van een rijke, jonge hardos. Bovendien was haar gezicht lichtjes bepoederd en had zij haar wenkbrauwen

bijgewerkt met een fijn, zwart lijntje. Hoezeer het gezicht van de vrouw ook getekend was door ziekte en zwakte, er lag nog iets onverwoestbaars en zo mogelijk zelfs iets kranigs in haar grijze ogen, niettemin die nu alleen maar angst en achterdocht verraadden. Maar het leek er op alsof één enkele vriendelijke tegemoetkoming de zorg van het gezicht had kunnen verjagen en er in eenzelfde oogwenk een frisse lach had kunnen op te voorschijn toveren.

De dame had het gemunt op de verpleegstertjes die nu en dan met nummers en met allerlei papieren tussen de bedden door kwamen lopen: zij wilde hun aandacht trekken, doch zij slaagde daar klaarblijkelijk niet in, of beter: zij liet zich niet sussen met loze beloften in de zin van: "We komen dadelijk, mevrouw! Heb nog heel eventjes geduld!" Neen, zij liet zich niet met een kluitje in het riet sturen, doch ze verweerde zich zo hard als ze maar enigszins kon en ze ging tekeer, bij wijlen zoals een razende: "Ik spreek tegen u, mevrouw: doe nu niet alsof ge mij niet hoort!"

Ze wachtte enkele seconden totdat ze weer op adem was en ging dan door: "Ja, mevrouw, ik spreek tot u! Gij hebt mij naar hier gerold! Binnen tien minuten zoudt ge mij zijn komen halen! Tien minuten! Dat hebt gij gezegd! Mevrouw! Mevrouw, ik spreek tegen u, mevrouw! Waar blijft gij dan met uw tien minuten? Zoudt ge mij niet eens van antwoord dienen, dan? Drie uur lig ik hier al! Loop niet weg! Loop niet weg, zeg ik!" En dan een zucht, een weeklacht: "Lieve Heer! Lieve Heerke, kom mij toch halen, ik smeed u, kom mij nu toch halen! Ach, wat doen ze allemaal niet met een mens als hij zich niet meer verweren kan! Ach, ach, Lieve Heerke!"

Mijn beste, ik had van in mijn bed naar de dame in kwestie liggen luisteren en kijken en wellicht had ik dat ongewild glimlachend gedaan want, verduiveld, ineens dreigde ik haar schietschijf te worden! Ze richtte immers het hoofd op van haar kussen, keek mij van onder haar Fabiola-kapsel een ogenblik zeer streng aan en snauwde:

"Mijnheer!? Mijnheer!? Lacht u dan met mij, mijnheer!? Ja, ik heb het tegen u, mijnheer! Lacht u met mij, zo vraag ik u? Durft u het aan met mij te lachen!? Antwoord mij!"

Ik hoef u niet te vertellen, mijn beste, dat de dame met deze rechtstreekse beschuldigingen ineens alle ogen van alle rolbedzielen van de zaal op mij had doen richten. Ha, waar ik enkele ogenblikken voordien nog geloofd had dat zij daar allen lagen te slapen, of tenminste toch te sluimeren, bleken zij nu allen klaar wakker, ja: geen van allen bleek ook maar een ogenblik onaandachtig te zijn geweest gedurende de ganse uiteenzetting, want zonder missen waren ineens alle ogen op mij gericht, en hoe! En hoe, mijn beste! Gij gelooft het nooit! Waren het dan ogen die goedmoedig sussend keken van "ach, laat dat mens maar praten, zij is dement, dat hoort men al van verre"? Welneen, mijn beste: helemaal niet! Het waren verduiveld allemaal vreselijk beschuldigende blikken! Ja, stuk voor stuk keken ze me aan alsof ze zeggen wilden: "Vooruit, mijnheer: voor de dag ermee! Antwoord nu maar! Durft gij die dame uit te lachen, ja? Schaam u! Wie denkt ge wel dat ge zijt!? En geef nu maar antwoord, vooruit, we hebben het wel gevolgd!"

De aandacht van de dame werd godzijdank plotseling afgeleid door het binnenkomen van een verpleegster die zij al eerder had aangesproken, en zij riep haar andermaal toe: "Mevrouw! Mevrouw! Komt u nu eens even hier! Ja, u, mevrouw! En zeg mij: wanneer komt u mij nu eindelijk halen? En loop niet weg, zeg ik! Mevr..." En nu huilde ze warempel, zij het zonder tranen, en richtte zich weer tot Onze-Lieve-Heer, die zij warempel op zijn beurt beschuldigde van ontrouw. Want had zij dan niet een extra ommetje gemaakt op de bedegang, het afgelopen jaar? En een supplementaire rozenkrans gelezen voor in geval van nood? En nu liet hij haar wachten alsof hij haar niet meer kennen wilde, en gedroeg hij zich warempel zoals deze verpleegsters hier, die immers ook geen oren hadden naar haar klachten!

"Al een ganse week lig ik aan dit bed gekluisterd!", zo riep ze nu in het rond, voor al wie het horen wilde, en dat waren, nota bene, allemaal zieken die aan hun bedden gekluisterd lagen. "Ik mocht naar huis, ze zouden me onmiddellijk zijn komen halen: tien minuten! Tien minuutjes nog, mevrouw", zo aapte ze de naar haar oordeel geheel leugenachtige verpleegsters na: "Maar die tien minuutjes duurden al gauw uren, een dag, twee dagen, ja: een ganse week nu! Hoort u dat? Een ganse week lig ik hier al te wachten! En ik moet naar huis! Ik moet dringend naar Menen, bij mijn man! Hij heeft een embolie gehad en ligt nu in een ziekenhuis in Menen! Ach, waarom ook ben ik naar hier gekomen! Nooit kom ik nog naar dit ziekenhuis, hoort ge? Nooit meer! Nooit zal ik nog geloof hechten aan die leugens, hoort ge? Nooit meer! Nooit meer!"

Voorlopig uitgeraasd keek de dame nu weer mijn richting uit. Ge hebt het goed geraden, mijn beste: ik legde mijn gezicht onmiddellijk in een zo ernstig mogelijke plooi... Maar op dat moment ging er weer een andere stem op, dit keer de stem van een man die enkele bedden verderop geparkeerd lag.

"Dat ze mij maar eerst komen halen!", riep hij; "Ik lig hier met een zakje, en het is vol! Vol! Mijn zakje is barstensvol!" Met deze noodkreet richtte hij zich tot een van de verplegers die nu door de zaal dwaalden, klaarblijkelijk op zoek naar een bed met een bepaald nummer dat niet direct te vinden leek. Maar geen van allen sloegen zij acht op de woorden van de ouderling, alsof hij alleen maar ijlde. Om de ernst van zijn zaak aan te tonen, deed de man verwoede pogingen om het zakje dat terzijde van zijn rolbed hing, op te vissen en het aan het hospitaalpersoneel te tonen, maar toen hij het ding beet had, waren ze al weg, en alleen de dame uit Menen was getuige van het onheuglijke feit, doch zij deed alsof ze het niet zag, alsof hij slechts een beeld uit één van zijn verwarde dromen toonde. "Als dit openbarst, zwemmen ze hier straks allemaal in de..."

De buur van de man met het zakje wilde nu duidelijk ook iets zeggen, want hij wees naar zijn strottenhoofd, waarop dan weer, alsof ze het zo afgesproken hadden, zijn buurman uitlegde aan al wie het horen wilde, dat hij er niets kon uitbrengen aangezien hij zopas aan zijn keel geopereerd was, waarschijnlijk van een tumor.

Ik bekeek nu mijn armbandje. Dat witte plastic lintje, ik zei het al, de U.M.N.W.A.B. ofte de Universitaire Medaille voor Niet Wenen bij Afzagen van Been, is een hebbedingetje dat een lade van een kast zal helpen vullen, samen met de andere eretekens van voorzaten die eveneens een been verloren, maar dan in de loopgraven aan de westkust, waar zij met dat been ook andere zaken moesten achterlaten die nog veel kostbaarder waren. Ha, eretekens: ze hebben ze allen rond de pols, hier in de reusachtige hospitalenzalen waar men rondgereden wordt in gemotoriseerde rolbedden vol kapstokken met flesjes en met plastic darmpjes waar doorheen de medicatie lustig de armen in stroomt, de bloedbaan en de hersenen, totdat men van niets meer weet, en dat hoeft ook niet, want kennis is hier niet langer op zijn plaats - hier, waar men immers overgeleverd is aan statistieken. En daar kwam het plotseling uit mijn herinnering naar boven: een voorval dat mij aan het twijfelen bracht over de eerlijkheid in de medische wereld, en dus ook over de zogenaamde noodzaak van het afzagen van mijn been, iets waar ik me zonder nadenken intussen allang had bij neergelegd...

Mijn beste: ik heb namelijk een kakkerlak gevangen in de kliniek! Hij zat onder de lavabo in mijn verblijfskamertje ginder, verstopte zich in mijn handdoek, ik kneep de handdoek dicht en riep luid: "Ik heb een kakkerlak gevangen! Komt allen kijken, een kakkerlak! Een kakkerlaak!"

Ge moet weten: het zijn daar op den blok waar ik lag kamertjes van twee bedden, en in het andere bed lag een jongeheer van een jaar of vijftwintig, dertig, die net zijn

moeder op bezoek had, en die daar lag wegens een breuk die niet wilde genezen omdat hij een ziekenhuisbacterie betrap had. Die moeder dus, snelde toe om te kijken, ik toonde haar vlug het beest, ze slaakte een luide kreet en liep de kamer uit, roepende: "Ik haal een verpleegster, wacht! Ik haal snel een verpleegster!"

Nog rapper dan rap was daar een verpleegster, ik ried haar aan een plasticen zak te nemen en daarin dan de kakkerlak met handdoek en al in te deponeren, vervolgens eens te schudden en tenslotte de handdoek zonder de kakkerlak er weer uit te nemen. Daarop verdween ze met de handdoek en ze kwam terug met een plasticen zak met daarin de kakkerlak. Edoch, ze hield de zak voor zich uit, ostentatief, en riep zo luid dat gans de gang het horen kon: "Ik wéét niet wat het is! Dat heb ik nog nooit gezien! Nog nooit! Zo'n beest heb ik nog nooit gezien!"

Ha, mijn beste: wie weet nu niet hoe een kakkerlak eruit ziet, nietwaar: de helft van alle griezelfilms gaan over kakkerlakken! Maar neen, die verpleegster had dat beest nog nooit in haar leven gezien. Toen stoof de mama van mijn kamergenoot weer naar binnen, mij ervan verzekerd dat *zij* hem niet had meegebracht! Het was toen plots een poosje stil: kon men de kliniek er dan van verdenken dat die vol zat met dergelijk ongedierte terwijl alle personeelsleden erom logen dat ze zwart zagen? Neen, beslist: liegen doet men niet op dat niveau en in verband met dergelijke levensbelangrijke zaken. En weer keek ik rondom mij en aanhoorde ik de luide weeklachten van die imposante dame, weeklachten die misschien niet helemaal onterecht waren...

Mijn beste: begon zij nu niet opnieuw haar pijlen op mij af te vuren, die dame uit Menen! Ik gebaarde alsof ik haar niet hoorde, maar neen: zij hield niet op, ze maakte zelfs aanstalten om uit haar bed te komen terwijl zij tierde: "Ach zo, mijnheer, gij durft te lachen met een oude vrouw! Wat? Durft gij te lachen? Ik zal u leren, mijnheer! Hoe durft gij!"

Ze kon niet uit haar bed, zoveel was zeker, edoch in het bed naast het hare lag een vrouw van kennelijk Centraal-Afrikaanse origine die aan een van de meer ernstige vormen van obesitas leed, en het kwam mij voor dat zij het ganse gesprek gevolgd had, dat zij partij gekozen had voor haar buurvrouw uit Menen en dat zij zich nu geroepen voelde om op te treden in haar plaats. Alvast deed zij op haar beurt verwoede pogingen om zich van terzijde uit haar bed te laten glijden. Gelukkig waren er hekkens opgetrokken aan de zijkanten, zowel rechts als links, van het rolbed dat zij besliep, wat haar elke kans ontnam om zich op de begane grond te begeven en af te zakken in de richting van mijn rolbed.

Tot mijn geruststelling, mijn beste! Ge moet immers weten dat, in geval van nood, ik nergens enige vluchtweg tot mijn beschikking had, en neem nu maar van mij aan dat niets verschrikkelijker is dan dat: geen enkele vluchtweg meer in het verschiet te hebben! Ach, ik die zo'n sportman ben geweest in jongere jaren, ja, tot voor kort nog, mijn beste: ik hoefde maar te denken aan bijvoorbeeld de zee, bijna honderd kilometer verderop of in een mum van tijd stond ik daar op eigen kracht! Op zonnige zomerzondagmiddagen liep ik een toertje van zo'n dertig kilometer, louter voor 't plezier en in amper twee uur was ik terug, nam ik een douche, en was het alsof ik alleen maar tot achterin de tuin was gegaan! Ik, die mij altijd zo vrank en vrij bewogen had, ik lag nu in dat domme rolbed met alleen die wieltjes van dat bed tot mijn beschikking, of beter: tot de beschikking van ik weet niet wie misschien binnen een paar uren aan dat bed zou komen duwen, ofwel ook helemaal niet! Daar lag ik dan in dat rolbed, mijn allerbeste, met mijn misschien wel geheel onnodig afgezaagd been, en geen kant meer kon ik uit, ik was ten prooi aan de scherpe nagels van een woedende dame uit Menen of, erger nog, aan de tweehonderd kilo van haar zwarte metgezellin die nu opnieuw pogingen deed om zich uit haar bed te laten zakken...

Op het kritieke moment - zij had zich alweer tot mij gericht met een "Mijnheer, lacht u met mij?!" en ook haar buurvrouw had zich opgericht en was er nu in geslaagd de hekkens aan een zijkant van haar bed naar beneden te laten zodat zij een doorgang had - op dat kritieke moment dus, liep een personeelslid van het hospitaal de zaal in, koppelde mijn bed aan een soort elektrisch aangedreven scooter, en zette het in beweging in de richting van de gang. Nog net zag ik een enorme, zwarte hand grijpen naast mijn beddegoed, mijn bed rolde in zeven haasten rakelings langs dat van de dame uit Mene die nog een ultieme poging deed om mij te treffen met een of andere scherpe haak die zij god weet waar uit het instrumentarium omheen het bed had losgerukt - de haak boorde zich in mijn kussensloop die aldus in de zaal moest achterblijven, edoch wat kon het mij nog deren nu ik ternauwernood ontsnapt was aan iets nog veel ergers dan men voor mogelijk zou houden...

Ik zei het al, mijn beste: een ongeluk is zo gauw gebeurd, en als het gebeurd is, moet men dankbaar denken aan al die anderen die iets nog duizend keer ergers aan de hand hebben gehad. En met 'gauw', mijn beste, bedoel ik ook een oogwenk en een nog veel geringere tijdsperiode dan een oogwenk: het is gebeurd vooraleer men zich daar rekenschap van geeft; het is gebeurd terwijl men denkt dat het nog te gebeuren staat; er valt niets meer aan te verhelpen terwijl men nochtans maar pas begonnen is met te hopen dat het niet gebeuren zal. Maar helaas, driewerf helaas!

2.

Beste, Gij schrijft mij dat de openbare telefooncellen uit het stadsbeeld verdwijnen? Dat doen ze, op hun kousevoeten! Maar dat doen ze niet alleen maar uit het stadsbeeld - tenminste als ik dat oompje van naast de deur mag geloven. Vroeger stonden er namelijk ook langs de autosnelwegen zogeheten 'noodtelefoons', en gij kunt het beslist al raden: helemaal verdwenen zijn ze nog niet,

maar ze worden naar verluidt eveneens 'uitgedund'. Inderdaad, mijn beste: wàar is in dit verhaal - duidelijker nog dan in wat gij ter overpeinzing meegeeft - de ultieme logica gebleven! Want ik maak mij hier allerm minst schuldig aan onzorgvuldig woordgebruik: als ik schrijf 'uitgedund', dan bedoel ik ook 'uitgedund'! En dus haal ik u nu de woorden uit de mond: waar in godsnaam blijft de logica in dit verhaal?!

Als er, laten we zeggen, vergeleken bij vijf jaar geleden, vandaag twee keer meer mensen in het bezit zijn van een *gsm*-toestel, dan moeten dezen die het alsnog zonder die prutsen stellen, wanneer ze de hulpdiensten willen roepen wegens een lekke band op de autosnelweg, twee keer zo ver lopen! Ik heb het altijd zo geweten op de autosnelwegen: om de vijfhonderd meter kon men een telefoonpaaltje vinden. Volgens dat oompje van hiernaast staan ze vandaag op onderlinge afstanden van twéé kilometer. Heeft men het ongeluk om precies halverwege tussen twee dergelijke paaltjes in, lek te rijden, dan zullen wie geen *gsm*-e-tje bezitten, binnenkort zeven of misschien wel zeventien kilometer te stappen hebben alvorens iemand weet dat zij in nood verkeren. De telefoonpaaltjes blijven weliswaar, maar hun aantal nadert gestaag de limiet van nul.

Vroeger lette ik daar helemaal niet op. Nu echter is het dat gelijmde been van mij dat me eerst twee keer goed doet nadenken vooraleer ik in de auto stap. Wat gedaan als ik daar of ginds lek rij? zo vraag ik me telkens af. Draal niet zo, straks komt ge nog te laat! Maar ik kan het een ander niet aan het verstand brengen: het is niet zomaar dralen wat ik doe, doch nadenken, bedachtzaam zijn, mij rekenschap geven van de eventuele gevolgen van een fout die ik vroeger maken mocht, doch die een gelijmd been aan niemand ooit vergeven zal!

Want net zo min als gij, heb ik een *gsm*, mijn beste, en ik vertik het om zo'n dom en bijzonder duur ding te gaan kopen. Nog gezwezen over batterijen en batterijladers,

want ik zie wel wat er gebeurt met de onfortuinlijke bezitters van die foltertuigen allemaal: zij brengen gewis meer dan de helft van hun tijd met niets anders meer door dan met het laden van die batterijen, het surfen op het internet naar de laatste rinkeltoontjes, het betalen van allerlei intra- en interzonale gesprekken en tenslotte ook het werken gaan om al dat geld bijeen te krijgen waarmee het moet bekostigd worden, dat onzinnige getelefoneer dat dan de andere helft van hun tijd in beslag neemt.

gsm... 't Is nog niet erg genoeg dat men er hersentumoren van krijgt - met garantie, al kan het vijftwintig jaar duren. Maar, zeg me eens, mijn beste: wat is er dan voor bijzonders gebeurd, dat nu ineens iedereen voor ieder ander bereikbaar moet zijn, en dat de klok rond?! Bestaat er dan niets meer zoals *privacy*, of zijn er plotseling veel en veel belangrijker zaken opgedoken die de *privacy* van weleer in hun schaduw stellen?

Een gelijkaardig liedje zong mij dat oompje over die zogenaamde 'service-flats' voor ouderen waar hij "bij leven en welzijn" zegt naar uit te kijken tegen binnen een jaar of drie, want de lange wachtlijsten verklappen ons hoe gegeerd die flats wel zijn. Perperduur ook, edoch luxe moet betaald worden. En tot die luxe behoren technische snufjes zoals bij uitstek de veel besproken... alarmknop! Hebt gij daarvan dan nog nooit gehoord, mijn beste?

Een grote rode knop is het, zoals we die kennen van de weefgetouwen of van de andere machines waarop wij de meeste jaren van ons leven gesleten hebben totdat ze ons uiteindelijk doof maakten, half blind, lam of noem maar op... Een grote rode knop dus, waar ze niet naast kunnen duwen, de oudjes, als er nood is - en als ze dan nog kunnen duwen, welteverstaan. Maar als ze duwen, dan staat er gegarandeerd binnen de paar minuten iemand van de 'service' - daar heb je het - om de noodlijdende ter hulp te snellen. Er kan dus echt niets meer mis gaan voor de bewoners van een service-flat! Wat zou er immers nog kunnen mis gaan als men telkens weer de dood een stapje

voor is!? Bespreek vandaag dus nog uw service-flat met rode alarmknop! Dure leugens, peperdure leugens...

Maar nu ik dus met dat gelijmde been voor 't eerst sinds lange tijd weer eens in de bewoonde wereld kom... ik bedoel dus 'van moetens wege', want ik móét ermee naar de controle, ik móét papieren afhalen hier en daar en die dan ingevuld terugbrengen, ik móét dus wel de deur uit af en toe... wel, nu valt het mij eigenlijk op... Men noteert dus uw naam, adres, telefoon... Telefoon?

- Hebt u dan geen telefoon, meneer? Hoor ik u goed? Ik versta u niet!

- Ik zei dat ik géén telefoon heb, mevrouw!

- Zegt u dat nog eens, meneer!

- Ik bezit géén telefoon, mevrouw!

- Het nummer van uw *gsm* mag ook, meneer...

- Heb ik evenmin, mevrouw!

- Oooh, dat is dan wel even een probleem...

- Alvast niet het mijne, mevrouw!

- Tja, dat zegt u, maar u bent wel onbereikbaar hé, meneer?

- Helemaal niet, mevrouw: ik heb een adres waarop men mij kan aanschrijven en eventueel bezoeken...

- Tja, maar dan bent u toch wel onbereikbaar, nietwaar, als wij iets weten moeten...

- Het spijt me maar ik zie het probleem niet, mevrouw.

- Welja, dat kunt u ook niet zien, meneer... het heeft te maken met computerprogramma's... Ik móét hier namelijk een telefoonnummer invullen, weet u, anders kan ik dit

document niet opslaan, maar dat is uw schuld natuurlijk niet... Hebt u een partner, meneer?

- Neen, mevrouw: geen telefoon en ook geen partner.

- Tja, meneer... het ene brengt het andere een beetje mee, nietwaar...

- Wat zei u, mevrouw?

- Ik zei dat u niet zo bij de tijd bent, meneer, en dat zorgt voor enkele kleine probleempjes: kunt u niet het telefoonnummer opgeven van iemand die u kent? Een familielid of zo... dat bij u in de buurt woont?

- Neen, mevrouw.

- Maar u hebt toch wel burens? Iedereen heeft tenminste twee burens!

- Maar, mevrouw: ik woon in de stad in een sociaal appartement, daar heeft echt niemand telefoon, dat is werkelijk veel te duur voor mensen met een vervangingsinkomen...

- Ik zal eens proberen of ie het document niet wil opslaan... als ik nu eens in alle hokjes nullen invul... en ziedaar... hij doet het nog ook... U kunt gaan, meneer!

De bussen rijden nog, mijn beste, men is nog niet verplicht om een auto te kopen... zagezegd! Want in de praktijk is men vanzelfsprekend wél verplicht om dat te doen, bijvoorbeeld als men niét in de stad woont. Want wààr in godsnaam kan men te voet nog aan voedsel geraken? Ge weet, in die magazijnen geraakt ge als voetganger niet binnen, en ook niet als fietser. Men komt er in via de autosnelweg, basta! In sommige warenhuizen rijdt men per auto de parking op en dan komt men via die parking in het magazijn zelf. Misschien komt men er ook nog te voet, maar dat is dan wel bijzonder moeilijk of onpraktisch. Met de fiets? Er is helaas nergens bewaakte

stalling! Iedereen weet, als men met de fiets naar de winkel gaat, en men kan die fiets niet in 't zicht zetten... dan is die fiets zo hup en weg! Ha, ik die dacht dat ge met de fiets direct overal kondt geraken! Eén keer en dan nog slechts in enkele richting kunt ge dat doen, ja! Bovendien zijt ge bij het winkelen verplicht om een karretje te nemen: als ge uw gerief gevonden hebt en ge hebt betaald, dan gaat ge uw gerief uitladen in de auto, en dan doet ge de auto op slot om het karretje terug te brengen. Edoch wat moet ge dan doen als ge per fiets zijt? Moet ge uw waren laten stelen?

Maar waar ik uiteindelijk wilde toe komen, mijn beste... en het is een probleem voor mensen met een gelijmd been (of twee) alsook voor ouderlingen, gehandicapten enzovoort... een bijzonder ernstige probleem, zo moet men erkennen...

Men zou namelijk denken dat het openbaar vervoer een gemak is, zeker voor ouderen en mensen die slecht te been zijn. Welnu, dat zou inderdaad het geval zijn, ware het niet dat men bij elke rit zijn leven risceert. Opstappen op een bus, bijvoorbeeld, dat durf ik niet meer, mijn allerbeste! Neen, ik durf het niet meer, en wel omdat wie opstapt, ook ooit eens moet afstappen, en afstappen durf ik echt niet meer, want het is, ik zeg het u, levensgevaarlijk!

Ge weet, mijn beste: in de drukte van de spitsuren - en intussen zijn zowat àlle uren spitsuren geworden, is dat niet zo?... Ge bereikt uw bestemming, ge doet het belletje rinkelen, de bus zwaait opzij en remt, gij zwaait naar voren, uw buur zwaait tegen uw zeer been aan, rap staat ge op en ge hinkt naar de deur, ge drukt op de knop, intussen met één hand de buis aldaar straf vastgrijpend - wat ook al moeilijk is als ge een 'Duypuytren' hebt - kromme vingers - ge draait een paar keer rond die buis, en dan: het portier klapt open...

Het portier van de bus klapt open, maar de vraag is: voor hoe lang! En dan de hamvraag: zal de bus blijven staan totdat ge helemaal veilig zijt uitgestapt, voetje voor voetje, en totdat ge veilig op het trottoir staat? Of zal hij daarentegen al beginnen te rijden als ge nog maar met één voet de begane grond hebt geraakt? Ha, mijn beste: roepen moet ge niet proberen te doen hé, in die drukte! En zien... dat doet de chauffeur u ook niet. Het is een blinde gok: voor uzelf, die hoopt dat de bus alsnog moet wachten voor een fietser die aan de andere kant passeert - en van die wachttijd profiteert ge dan gelukkig zelf ook - én voor de chauffeur, die haastig is en die stiekem hoopt dat er geen manke ouderling bezig is met uitstappen precies op het moment dat hij in de drukke sliert van auto's een gaatje ziet en plankgas wil geven...

Ter vervollediging, mijn beste, en niet overbodig, dient nog klaar en duidelijk gezegd te worden wat er wel gebeuren zal als een bus doorrijdt terwijl een mens met een gelijmd been nog maar half is uitgestapt, want in tegenstelling tot wat 'men' denkt, komt die mens er zeker niet en ook nooit vanaf met alleen maar de schrik!!! Welneen: het is immers onmogelijk dat men niet valt als men enkel steunt op één been dat dan nog het zere been is, terwijl men geen schokken verdragen kan en men dus ook niet springen kan, niet van één trede zelfs, zonder de keramieken kunststukken te breken! En breekt men het gelijmde been zelf - want dat been breekt makkelijk op de plaats net onder de ijzeren stang die ze erin gelijmd hebben - ... dan is het *afzetten* geblazen!

Of wat dacht 'men' dan? Een mankepoot stapt uit, de bus vertrekt te vroeg, de ouderling valt, iemand belt een ziekenwagen en hij wordt afgevoerd. Twee uur later, mijn beste, is die man waar niemand nog aan denkt, waarvan iedereen veronderstelde dat hem niks mankeren kon en waar nooit nog een haan zal naar kraaien, een been afgezet, wel te verstaan heel eenvoudig omdat men zo'n breuk helemaal niet meer repareren kan.

Het bewegingsapparaat van het menselijk lichaam is een kostbaar en kunstig stukje natuur, mijn beste, en ik hoef u dat niet te zeggen, men hoeft dat aan niemand te zeggen, het is immers zo klaar als een klontje dat hier in de schepping een wonder is geschied! Enerzijds zijn er dus de beenderen, die als het ware alles op zijn plaats houden en die vermijden dat plotseling, door de spanning der spieren, de hand tegen de elleboog klapt of de elleboog tegen de schouder, de enkel tegen de knie of de knie tegen het bekken. Alles - hand, elleboog, enkel, knie en ook al het andere - blijft op zijn plaats zitten dankzij de harde beenderen. Anderzijds zijn er dan ook de spieren, wiens uitnemende eigenschap het is dat zij kunnen samentrekken, en dat zij zodoende het ene been tegenover het andere kunnen verplaatsen. Dankzij het spaakbeen en de ellepijp zal de hand niet plotseling tegen de elleboog klappen als bepaalde armspieren gaan samentrekken. Welneen, zoiets ongestuurd zal zeker niet gebeuren.

Zeer in tegendeel kunnen de gepaste spiersamentrekkingen in samenwerking met de beenderen, die deze samentrekkingen als het ware 'tegenwerken', ervoor zorgen dat wij de hand naar de schouder kunnen brengen, de hiel naar het bekken, of zelfs de knie naar de kin. En we kunnen dat ook heel gestuurd doen, welhaast op de millimeter nauwkeurig, precies dankzij die spanning die door de geschetste onderlinge tegenwerking van beenderen en spieren tot stand komt - een tegenwerking die in feite niets anders dan een heel bijzondere samenwerking is.

Ik wil niemand vervelen met ondeskundige uitleggingen terzake, mijn beste, maar ik had dit wel graag vernoemd met het oog op het feit - het noodlottige feit - dat het breken van een been tot gevolg kan hebben dat de hand zijn vaste plaats verlaat en ineens wél tegen de elleboog klapt, of de elleboog tegen de schouder, de enkel tegen de knie of de knie tegen het bekken! En als dan dat been niet meer te lijmen is, als alle steun weg is, als men daar stukken ijzerwerk in de plaats moet gaan inplanten

waarop vanzelfsprekend ook nog eens pezen en spieren zich zouden moeten kunnen vasthechten die nu echter in een voortdurende toestand van kramp verkeren...

Men zal begrijpen dat iets dergelijks quasi onmogelijk is. Niets is onmogelijk vandaag de dag, en zo lang men maar wat stukjes been over heeft, precies die stukjes waarop de spierpezen aanhechten - stukjes been die met vijzen en haken eventueel nog te verbinden zijn met stangen die dan de oorspronkelijke beenderen vervangen... Maar ge kunt het al vermoeden, dat dit niet zo simpel is: weet gij hoeveel spieren er bijvoorbeeld rond een menselijke heup zitten? Het zijn er niet drie of vier, mijn beste: het is veeleer iets in de orde van dertig of veertig, geloof ik. En hebt gij er een idee van op hoeveel verschillende plaatsen die spieren aanhechten? Dat zijn dus zestig tot tachtig plekjes, als ik goed geteld heb, niet? Hoeveel bouten en moeren zullen er bij te pas komen als zoiets fataal breekt? Hoeveel 'monteurs' kunnen daar tegelijk aan werken, op dat kleine plaatsje daar, tussen de snee die gemaakt moet worden, om toch binnen afzienbare tijd een operatie met enorm bloedverlies gedaan te kunnen krijgen? En hoe moeten zulke ingewikkelde problemen, niet alleen inzake hefbomen en stangen, maar ook inzake immuniteit, bloedbanen, zenuwen en noem maar op, verrekend en opgelost worden?

Er is geen hoop meer, zeg ik u, voor wie met een gelijmd been van een bus stapt die niet geheel stoppen wil omdat de chauffeur al op zijn schema achter zit en behalve voor zijn premie nu ook nog voor zijn baan moet gaan vrezen, terwijl zijn zesjarig dochtertje dat nu voor 't eerst naar school gaat, ook muziek volgen wil omdat zij graag in het spoor wil lopen van haar moeder die in de opera zong voordat het noodlot haar trof. Vandaag sterft welhaast de helft van de mensheid aan kanker; hersentumoren zitten in de lift en zij treffen steeds vaker jonge mensen die immers drukkere bellers zijn. Heb ik u trouwens al verteld, mijn beste, van de tumor die op mijn gelijmde been is gaan groeien? Ergens binnenin zit ie, op die

plaatsen waar men een speciale stof heeft aangebracht die de kalkvorming moet bevorderen. Hij heeft zich nog niet geuit, geen dokter heeft hem al gezien en ikzelf heb hem tot vandaag de dag nog niet gevoeld, maar ik weet dat hij er is omdat ik de waarschijnlijkheid van zijn bestaan bevroeden kan, en waarschijnlijkheden, daarmee moeten wij het tegenwoordig doen: alles immers is een zaak van waarschijnlijkheid geworden, kans en risico, hoop, noodlot, spanning, streven...

Alvast heb ik tenslotte het zekere voor het onzekere genomen. In de wetenschap dat een volgende val, recht op dat gelijmde been, om de hoger beschreven redenen fataal zou zijn voor zijn bezitter, heb ik alvast iets bedacht dat evenals ons bewegingsapparaat, wonderbaarlijks mag heten - al zeg ik het zelf. Ik heb namelijk, op dat been zelf, een alarmknop laten monteren. Een grote, rode alarmknop, mijn beste, zoals we die allen kennen van de weefgetouwen en van de andere machines waaraan wij jaar in jaar uit ons bloed hebben geofferd. De knop is zodanig op het been gemonteerd dat in geval van een val, de knop wordt ingedrukt - en het alarm dus afgaat - nog vooraleer het been zelf de grond of eender wat dan ook raakt, en breekt. Deze vernuftige maatregel ten spijt, zal een val ongetwijfeld fataal blijven, maar zeg nu zelf: is het geen zoete troost, te weten dat nog vooraleer het been zelf breekt, het alarm ergens zal afgaan en iemand van de 'service' horen zal dat zijn bezitter in nood verkeert en hulp behoeft?

3.

Intussen zeker dertig jaar geleden heeft een befaamd doch altijd zeer bescheiden gebleven professor zich een hartinfarct op de hals gehaald - of beter: achter het borstbeen - ingevolge frustraties opgelopen tijdens een net niet vruchteloos gebleven poging om een voltallig parlement een foute redenering te doen inzien. Het was de professor overigens niet te doen om de opvoeding van die "nietsnutten" uit het halfrond, zoals hij ze zelf noemde;

zijn zorg was veeleer het land andermaal te behoeden voor een zoveelste onbezonnenheid die aan de brave burger weer eens ettelijke miljarden had gekost. De professor was hiermee niet aan zijn proefstuk toe: het jaar voordien nog lukte het hem om een gelijkaardige blunder op de valreep te voorkomen.

Het parlement stond toen namelijk op het punt om een wet te stemmen tegen het gebruik van rode verf voor het beschilderen van koetswerken van personenauto's. Wetenschappelijk statistisch onderzoek had namelijk de verbanden bevraagd tussen de kleur van autokoetswerken en de frequentie van hun betrokkenheid in verkeersongevallen en uit de resultaten bleek dat rode auto's significant vaker in ongevallen betrokken waren. Vervolgens had men uit die gegevens prompt geconcludeerd - en lach nu niet - dat het de rode kleur zelf was, die het hogere risico op ongevallen veroorzaakte! Inderdaad, dit is geen middeleeuws denken meer, dit is een trend van redeneren die dateert nog van vóór het steentijdperk. Toen de professor had uitgelegd dat nozems onze wegen voortaan in gele in plaats van in rode auto's onveilig zouden maken en dat de maatregel in kwestie wel veel geld zou gaan kosten maar dat hij de verkeersveiligheid niet in het minst zou beïnvloeden, duurde het nog vele vergaderingen lang vooraleer deze absurditeit kon worden weggestemd. Ze werd weliswaar weggestemd, zij het heel nipt en dan om heel andere redenen.

Het genoemde onverstand was zeker geen uitzondering in onze geschiedenis: meer mensen die het goed meenden met hun ietwat zwakzinniger medeburgers hebben zich sindsdien een geraaktheid op de hals gehaald in goed bedoelde pogingen, ondernomen rechtstreeks vanuit grote burgerzin, om geldverkwisting of zelfs nog veel erger onheil tegen te gaan. Zo is er nu die godgeklaagde litanie die men om de haverklap uit de mond van menig geneesheer, verpleegster, gezondheidswerker maar uiteraard en ongetwijfeld nog veel vaker uit de mond van

een volslagen leek te horen krijgt - het is een onverstand dat zich gewoon onnadenkend laat nazeggen - namelijk dat men van de kou geen verkoudheden kan krijgen en dat het dus onnodig is zich goed te kleden als het vriest. En durft men wie dit vertellen ook maar tegen te spreken, dan risceert men op staande voet de aansluitende uitleg te moeten aanhoren dat men slechts met microben besmet kan worden, niet met kou.

Uiteraard, zo antwoordde onze professor die men voor de gelegenheid nog eens op de planken had gezet: niemand met kennis van zaken zal betwisten dat microben besmettelijk zijn en kou niet. Maar elk weldenkend mens weet ook dat die microben, die immers altijd en overal klaar staan, bij afkoeling toeslaan met dubbele kracht. Onderkoeling helpt microben een handje en om dezelfde reden verhogen wij onze lichaamstemperatuur en maken wij koorts als zij aanvallen. Het is dus goed om afkoeling te voorkomen, en dat doet men bijvoorbeeld door een muts op te zetten als men buiten loopt in de vorst. Zeker als men weet dat bijna negentig percent van de lichaamswarmte ontsnapt via het hoofd.

Terwijl hij dit, opgaande in zijn omstandige uitleg, zo zegde, tikte de professor zich bij wijze van demonstratie of illustratie tegen de kale schedel met het handvat van de wandelstok die hem kennelijk altijd en overal vergezelde omdat die een echt lijfstuk van hem was. Het handvat van zijn wandelstok was namelijk vervaardigd uit de kop van een dijbeen van de brave man zelf. Zoals elkeen wel weet, heeft de dijbeenkop de vorm van een bol, en hij is ook van nature glad, zodat hij bijzonder aangenaam is om in de hand te hebben, veel aangenamer dan de houten plooi van een staf. Het was ongeveer een jaar geleden: tijdens de operatie volgend op een heupfractuur, welke weer volgde op een slibpartij over een bananenschil, had de professor aan zijn anaesthesist gevraagd wat men zinnig was met zijn heup, aangezien daarbij zowel de dijbeenkop als de pan vervangen werden door een prothese uit kunststof. Toen zijn anaesthesist hem antwoordde dat die

kop voor de oven bestemd was, schrok de geleerde die aldus een nuttig deel van zichzelf in rook zal opgaan zichtbaar en hij vroeg of het niet mogelijk was om de kop te redden van die hel en hem in bewaring te houden. In de geest van de geleerde had zich namelijk al een ganse reconstructie van diens been afgespeeld - een been extern aan zijn kunstbeen dan, en in de gedaante van een wonderlijke wandelstaf. De *caput femoris*, zoals dit beenstuk onder vaklui heet, werd ternauwernood van de vuurpoel gered en nog tijdens zijn operatie zelf aan de geleerde overhandigd, teneinde hem gerust te stellen. Aangezien de professor wel wat kunstenaarsbloed in zich had, kreeg hij zijn plan in een handomdraai uitgevoerd en boogde hij nu niet alleen op een unieke staf maar ook op een aanleiding ter overdenking van duizend en één zaken die een mens anders gewoon zouden ontgaan.

De tik tegen zijn schedel, mét dus die bikkelharde dijbeenkop - want zoals men wel weet is ook een bikkel een been en zegt men niet voor niets dat iets bikkelhard is of zo hard als been - moet bijzonder hard zijn aangekomen en heeft de professor kennelijk de meditatie van zijn leven opgeleverd, aangezien hij daar ter plekke van zijn preekgestoelte naar beneden is gedonderd en sindsdien in een diepe coma verkeert... en daardoor ook zowat in de vergetelheid is geraakt bij de grote massa der mensen.

Soms wordt er nog eens eventjes over de professor gepraat, en over het feit dat hij zich zozeer opwinden kon over onverstand. Nu ook denkt menigeen aan hem - nu, ter gelegenheid van dat vandaag heersende, afschuwelijke onverstand dat tot een echte plaag is uitgegroeid... maar waarover wij het misschien wel een andere keer zullen hebben...

4.

Een kennis van me die zijn naam én zijn beroep deelt met de wereldbepaalde dokter IJzenbaard, is arts én

apotheker en bovendien studeerde hij biologie en dan nog een vak waarvan ik de ingewikkelde naam vergat - kortom: hij is een man die weet waarover hij het heeft als hij over gezondheid praat, over medicijnen en over therapieën.

Onlangs liep ik hem na vele jaren ergens in de eindejaarsdrukte van de stad tegen het lijf. Hij nodigde me meteen uit voor een koffie en vertelde onomwonden dat hij zo goed als werkloos was en al een paar keren op het punt had gestaan om zijn autootje te slijten: hij leefde warempel van de hand in de tand en had maandelijks de spreekwoordelijke eindjes aan elkaar te knopen.

Maar dat was slechts voorlopig, zo verklapte hij me, nu hij de room toevoegde aan zijn koffie: hij bezat immers een website waarop elkeen terecht kon voor een "individueel aangepast dieet" en geïnteresseerden konden via e-mail dan de dokter contacteren. Deden ze dat ook, dan was de buit zo goed als binnen, lachte IJzenbaard, want bij hem kreeg de klant ook waar voor zijn geld en zo keerde hij binnen de kortste keren terug voor meer van die bijzondere vitamines, mineralen, elixirs en sappen waar hij - ongetwijfeld terecht - heel fier op was.

Nog één klein probleempje, zo vertrouwde mij de dokter toe, was het werven van klanten - uiteraard via het net. Dokter IJzenbaard had de pensioengerechtigde leeftijd al met enkele jaartjes overschreden, maar ophouden kon hij niet, nu net weer "het eind van de tunnel in zicht kwam". En de vrees die bij deze woorden van hem in me opkwam, bleek niet onterecht toen hij me ook bekende dat hij van het internet en de computertaal net iets te weinig kaas had gegeten om dat luik eigenhandig te kunnen verzorgen: die eer liet hij als een geschenk te beurt vallen aan zijn goede, oude vriend!

Of hij me dan een contract aanbood? Welneen: wat wil je nu weer de kar voor het paard spannen, grinnikte hij. Alles wat jij hoeft te doen, is: klanten werven. In ruil

daarvoor krijg je van mij een mooi percentje van de winst. En dat zou ik toch niet versmaden? Men kan daar - echt waar - snel rijk van worden!

Ik kon hem er niet van overtuigen dat ik helemaal niet rijk wilde worden en dat ook ik geen ingewijde was in de internetgeheimen, en daarom moest ik mijn toevlucht nemen tot een meer doorslaggevend argument, dat echter bijzonder pijnlijk voor hem moet zijn geweest: ik had weliswaar geen enkele reden om aan zijn altijd allerbeste bedoelingen te twijfelen, alleen... had ik helemaal geen vertrouwen in de zaak zelf!

Ik sprak naar waarheid en legde hem uit wat alvast ikzelf daaromtrent geleerd had. Om te beginnen is kwaliteit op zich volstrekt onvoldoende om een cliënteel mee aan te trekken. Mensen kopen immers geen katten in zakken; geen weldenkend mens zal zomaar onbekende merken uitproberen - laat staan als hij daar op de koop toe nog moet voor betalen! Je koopt pas iets als je er zeker kan van zijn dat het zijn geld ook waard is, want niets is beschamender dan aan anderen te moeten bekennen dat je je hebt laten foppen. Daarom ook worden door de band alleen zaken verkocht die iederéén koopt: ook als die niet deugen, val je niet door de mand, want schande vergt een uitzonderingstoestand. Een onbekende naam daarentegen, weze hij duizend keer herhaald op 't net, heeft een nog geringer effect dan een druppel op een hete plaat.

Om behalve kwaliteit ook bekendheid te verwerven, heb je een vedette nodig die je product aanprijst - een B.V. of, beter nog, een *Hollywood-star*. En dat kost handenvol geld. Een product op de markt brengen, is daarom altijd een risicovolle investering - het is een gok. Maar nogmaals: vooraleer je kan inzetten, moet je eerst beschikken over kapitaal. Arme dokter IJzenbaard! Gesteld dat hij de nodige sommen kon vergaren, dan werkte hij sowieso met het geld van anderen... die élk recht hadden op een percentje zoals hij er eentje aan mij had beloofd. En als alles dan heel goed draaide, dan kon

hijzelf met keihard werken misschien net het hoofd boven water houden... voor eventjes, want succes is naar verluidt kortstondig. Edoch, in enkele dagen, weken, maanden of zelfs jaren is zo'n zaak niet op te bouwen: door de band neemt dat twee generaties in beslag, mijn beste *jonkman* dokter IJzenbaard...

"Wie heeft, aan hem zal gegeven worden. En wie niet heeft: het weinige wat hij heeft, zal hem nog worden ontnomen". Ik probeerde het zo goed en zo kwaad mogelijk te citeren uit het Mattheüs-evangelie, en het wordt dan ook het "Mattheüs-effect" genoemd. Het is een raadselachtige, wat paradoxaal aandoende uitspraak die vaak geciteerd wordt om er de wat onbegrijpelijke gang van zaken in verband met rijkdom, armoede en geld verdienen, nog wat onbegrijpelijker mee te maken. Indien "rijk worden" geen mysterieus gegeven was, dan werd iedereen binnen de kortste keren rijk. Vaak weten mensen ook niet hoé ze ooit rijk geworden zijn, als men vindt dat zij het zijn. En als het tij plots keert, en ze welhaast van de ene dag op de andere in trieste armoede verzinken, begrijpen zij nog veel minder wat er gaande is. In de ene winkel staan de klanten aan te schuiven tot op de straat, in de andere zet geen kat ooit een voet binnen. Er zijn mensen die, precies zoals de legendarische koning Midas, alles wat ze aanraken, in goud veranderen, en vaak delen ze na verloop van tijd ook het lot van koning Midas, die zo doende immers niet meer eten kon. Anderen daarentegen verpesten letterlijk alle dingen waarvan ze ook maar in de buurt komen, en geen mens begrijpt hoe dat dan komt. Ik vertelde dit aan mijn dappere gespreksgenoot als troost, maar zijn ogen keken weg van mij en hij luisterde niet: evenmin als al mijn andere theorieën konden ook deze uiteenzettingen rekenen op succes: het waren woorden in de wind.

Het was omstreeks vier uur na de middag en daar liepen enkele schoolkinderen voorbij, geladen met kleurige, blinkende boekentassen uit plastic. Ik vestigde er zijn aandacht op en vroeg hem of hij zich de duurzame,

lederen tas nog herinnerde van destijds: onze ganse schoolcarrière lang droegen we hem mee, en ook in het latere beroepsleven konden we hem niet verslijten; velen onder ons kregen hem als erfstuk van hun grootvaders! Jazeker, dat herinnerde dokter IJzenbaard zich nog, en hij vroeg me of ik nu weer dat lesje zou gaan opdreunen over de merkproducten en het offer aan het gouden kalf als voorwaarde voor de toegang tot de wereld "die des duivels is" - zo spotte hij nu openlijk met dit apocalyptische verhaal dat hij inderdaad heel goed onthouden had. Maar hij kon er niet omheen dat waardeloze merkproducten altijd stukken beter slijten dan degelijke waren, ook al delen die hun naam met de wereldvermaarde dokter IJzenbaard, die kwaliteitsproducten aanbiedt... die bovendien goedkoper zijn! En dat was nu precies één van de vele mysteries in verband met geld en handeldrijven: dure dingen verkopen sowieso beter; dure dingen stelen, behalve het geld, ook nog het vertrouwen van de klant. Wat goedkoop is, ook al is het goed, wordt geminacht om zijn "spotprijs". Wat gratis is tenslotte, wordt al helemaal niet meer gewaardeerd: je kan bijna beter jezelf een klap in het gezicht verkopen dan iets gratis weg te schenken, want je oogst toch maar stank voor dank, zoals de ervaring leert.

Maar stond er ook niet in de bijbel dat de dingen net zoveel waard zijn als iemand bereid is ervoor te betalen? Ja, het was dokter IJzenbaard die dit opwierp, en hij voegde er zelfs de locatie aan toe. Een akker is zoveel waard als iemand daarvoor wil neertellen, zei hij, en er zijn zelfs dingen waarvoor men met zijn leven betaalt en hij gaf me de akeligste voorbeelden, recht uit zijn teleurgane praktijk.

Bij die wat vreemde kronkel namen we afscheid en keerden we elk op de eigen stappen terug: hij op de zijne en ik op de mijne - zo zou ooit een groot dichter het hebben verwoord. Hij liet zijn plan los om mij te overtuigen en ik, op mijn beurt, liet mijn voornemen schieten om hem op andere gedachten te brengen.

Hoeveel keren hadden we elkaar in de loop van ons nu haast voorbij gegane leven niet ontmoet in een bijna altijd identieke conversatie waarin hij, naar mijn oordeel, niet optimistisch was zoals hij zelf geloofde, maar daarentegen wereldvreemd, terwijl ikzelf, naar zijn oordeel, eerder een pessimist was dan de realist waarvoor ik mezelf aanzag? Zes, zeven, hooguit acht keren? Zo kort is inderdaad een mens zijn leven: hij kan met een ander een achttal keren dezelfde conversatie voeren, zonder zich gedurende het gesprek zelf te realiseren dat hij in herhaling valt, en dan is hij zeventig jaar oud, sommigen zijn dan tachtig of negentig.

Na de handdruk draaide hij zich om, de oude dokter-apotheker IJzenbaard, en toen voor het eerst viel mijn oog op zijn stok, die wel een lijfstuk van hem leek, en op het bijzondere handvat daaraan, dat alle gelijkenis vertoonde met het gladde, blanke en bolle oppervlak van een *caput femoris*, maar ik kon hem daarover niets meer vragen, want de tijd was om, het afscheid lag reeds achter ons, zijn blik stond al op oneindig.

